

Дата першого надходження статті: 16 серпня 2025 р.

Дата прийняття до друку статті після рецензування: 28 жовтня 2025 р.

DOI: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15\(2\)-18](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15(2)-18)

Аспірант, **ОЛЕКСАНДР СУТЯГА**,
Хмельницький національний університет, Україна
E-mail: sutiaga1989a@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8843-8175>

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ПРАВА В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена розкриттю особливостей практичної підготовки майбутніх юристів в університетах Великої Британії. Констатовано, що юридична освіта у Великій Британії поєднує академічну та практичну складові. З'ясовано, що практична складова юридичної освіти у Великій Британії чітко інтегрована в зміст магістерських програм підготовки юристів. Помітною рисою магістерських програм є розвинена система юридичних клінік, що забезпечує індивідуально орієнтовану практичну підготовку.

Встановлено, що університети Великої Британії активно інтегрують у структуру магістерських програм юридичні стажування, вибудовують структуровані й системні моделі співпраці з юридичними компаніями. Охарактеризовано основні види стажувань магістрів права: тривалі та короткострокові стажування в юридичних фірмах, центрах, клініках, стажування у дослідницьких центрах при університетах. Однією з найвиразніших ознак практичної спрямованості британських магістерських правових програм є систематичне залучення практиків до безпосереднього навчання студентів. У багатьох магістерських програмах британських університетів студенти отримують менторів – юристів із провідних фірм. Встановлено, що університети Великої Британії розглядають практичну підготовку як один із ключових та ефективних механізмів формування професійної компетентності майбутніх юристів. Проаналізовано практико-орієнтовані форми навчання майбутніх юристів.

Зроблено висновок, що практична підготовка майбутніх юристів у Великій Британії вирізняється системністю, високим ступенем інтеграції теорії та практики, широким застосуванням інноваційних освітніх технологій та тісною співпрацею навчальних закладів із професійною юридичною спільнотою. Така модель забезпечує формування у випускників комплексу компетентностей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків, успішного складання кваліфікаційних іспитів та подальшої діяльності в умовах сучасної правової системи Великої Британії.

Ключові слова: юридична освіта, Велика Британія, магістр права, практична підготовка, професійні компетентності, стажування, юридичні клініки, освітні програми.

PRACTICAL TRAINING OF MASTER OF LAWS STUDENTS IN THE UNIVERSITIES OF GREAT BRITAIN

ABSTRACT

The article is devoted to revealing the specific features of the practical training of future lawyers in the universities of Great Britain. It is stated that legal education in the UK combines academic depth with a strong practical orientation. It is determined that the practical component of legal education in the UK is clearly integrated into the content of Master of Laws programmes. A distinctive feature of UK master's programmes is the well-developed system of law clinics, which provides individually oriented practical training. It is established that universities in the UK actively integrate legal internships into the structure of master's programmes and build structured and systematic models of cooperation with law firms.

The main types of internships for Master of Laws students are described. They are long-term and short-term placements in law firms, centres, and clinics, as well as internships in research centres at universities. One of the most prominent features of the practice-oriented nature of British Master of Laws programmes is the systematic involvement of practitioners in direct student instruction. In many master's programmes at UK universities, mentors (lawyers from leading firms) are assigned to students. It is established that universities in the United Kingdom view practical training as one of the key and effective mechanisms for developing the professional competence of future lawyers. Practice-oriented forms of future lawyers' training are analyzed. It is concluded that the practical training of lawyers in the UK is characterised by its systematic nature, high degree of integration between theory and practice, the extensive use of innovative educational technologies, and close cooperation between higher education institutions and the professional legal community. This model ensures that graduates develop a set of competencies necessary for the effective performance of professional duties, successful passing of qualifying exams, and further activity in the modern legal system of the United Kingdom.

Keywords: legal education, United Kingdom, Master of Laws, practical training, professional competences, apprenticeship, law clinics, education programs.

ВСТУП

Юридична освіта у Великій Британії має академічну та практичну спрямованість. Магістерські програми формують у студентів комплекс професійних знань, аналітичних і практичних навичок, що відповідають стандартам Solicitors Regulation Authority та Bar Standards Board. Інтеграція клінічного навчання, стажувань, симуляційних процесів і співпраці з юридичною індустрією забезпечує готовність випускників до ефективної професійної діяльності в умовах сучасної англосаксонської правової системи. Вища юридична освіта Великої Британії відома високими стандартами професійної підготовки майбутніх юристів. Лідерські позиції у наданні юридичної освіти посідають такі університети як Оксфордський (University of Oxford), Кембриджський університет (University of Cambridge), Університетський коледж Лондона (University College London, UCL). Отже, аналіз досвіду цієї держави дає змогу окреслити специфіку практичної підготовки кваліфікованих юристів і визначити її якісні складники. Отримані результати можуть слугувати підґрунтям для

вдосконалення національної системи вищої юридичної освіти, зокрема освітніх програм з права.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – виявити та дослідити практичну підготовку магістрів права у досвіді Великої Британії.

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Науковий і практичний інтерес становлять праці британських дослідників із проблем практичної підготовки майбутніх юристів та розвитку юридичної освіти, таких як: Р. Абель (R. Abel), А. Бредні (A. Bradney), Е. Бун (A. Boon), Р. Граймс (R. Grimes), Е. Джонс (E. Jones), Д. Лонбай (J. Lonbay), К. Худ (C. Hood) та ін. Аналіз сучасних британських досліджень та нормативних документів засвідчує, що система професійної підготовки юристів у Великій Британії ґрунтується на поєднанні академічної освіти, клінічних форм навчання та регуляторно визначених вимог до професійної кваліфікації. Вагому роль у формуванні теоретичних засад має діяльність професійних регуляторів – Bar Standards Board (Bar Standards Board, 2023) та Solicitors Regulation Authority (Solicitors Regulation Authority, 2023), які визначають стандарти доступу до юридичної професії, критерії оцінювання, професійні компетентності та вимоги до освітніх програм. Наявність чітких стандартів забезпечує структурованість підготовки та орієнтацію навчальних закладів на формування практично релевантних умінь.

Значний пласт наукових праць присвячено розвитку клінічної юридичної освіти, яка вважається ключовим інструментом набуття професійних навичок. Праці Grimes (2000) доводять ефективність моделі *experiential learning*, що інтегрує реальні юридичні кейси, взаємодію з клієнтами та рефлексивний аналіз (Grimes, 2000; Grimes, 2020). Дослідження Jones, McFaul і Ryan (2017) висвітлюють історичну еволюцію юридичних клінік у Великій Британії та підкреслюють роль цифрових технологій у трансформації формату клінічної освіти (Jones, 2017). Подальший розвиток тематики відображено у дослідженні Thanaraj (2016), який обґрунтовує внесок клінічної діяльності у формування професійної відповідальності майбутніх юристів (Thanaraj, 2016).

Новим напрямом, що набуває поширення, є інтеграція стажування та дуальної підготовки. У роботах Hood (2025) та Hood & Simmonds (2022) висвітлено потенціал юридичних фірм як навчальних середовищ і окреслено можливості *solicitor apprenticeship* як альтернативного шляху професійної кваліфікації, який поєднує роботу та навчання і посилює практичну орієнтованість професійної підготовки (Hood, 2025; Hood & Simmonds, 2022).

Джерела, представлені провідними британськими університетами (Королівський коледж Лондона (King's College London); Університетський коледж Лондона (University College London); Ноттінгемський університет (University of Nottingham), Університет права (University of Law); Манчестерський столичний університет (Manchester Metropolitan University) демонструють різноманіття магістерських програм (LLM) та практикоорієнтованих ініціатив, зокрема юридичних клінік, менторських програм і спеціалізованих курсів. Ці дані підтверджують, що структура юридичної освіти у Великій Британії характеризується високою варіативністю, міждисциплінарністю та спрямованістю на розвиток прикладних компетентностей.

Узагальнення наукових джерел дозволяє виокремити низку концептуальних засад сучасної британської моделі юридичної освіти: стандартизованість та регульованість професійної підготовки (BSB, SRA); пріоритетність експериментального

та клінічного навчання (Grimes, 2020; Jones et al., 2017; Thanaraj, 2016); розвиток практикоорієнтованих форм, зокрема апрентішипів (Hood); інституційна підтримка університетів через клініки, менторські програми та спеціалізовані LLM-курси; високий рівень інноваційності та реагування на потреби правничого ринку.

Отримані теоретичні положення формують ґрунтовне підґрунтя для подальшого дослідження можливостей удосконалення системи практичної підготовки юристів в Україні з урахуванням британського досвіду.

Для досягнення поставленої мети використано теоретичні методи дослідження – аналіз, синтез, інтерпретація, узагальнення та ін.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток юридичної освіти будь-якої країни зумовлений особливостями її правової системи, національною політикою у сфері вищої освіти та вимогами, що висуваються юридичною професією. Велика Британія не є винятком: система підготовки юристів формувалася під впливом як академічних стандартів, так і критеріїв професійної кваліфікації. Однією з найбільш істотних рис, що відрізняє підходи до юридичної освіти у Великій Британії від практик, притаманних закладам вищої освіти України, є чітка практична спрямованість навчального процесу та виразна професійна орієнтація підготовки. Така специфіка пояснюється, з одного боку, вимогами ринку юридичних послуг, який потребує фахівців із розвиненими практичними навичками, а з іншого – формальними критеріями доступу до правничої професії, що передбачають проходження стандартизованих етапів підготовки та складання фахових іспитів (Bradney, 1988; Abel, 1988).

Унаслідок цього саме потреби правничого ринку та професійні стандарти значною мірою визначають зміст, структуру та логіку побудови навчальних планів британських юридичних шкіл. Освітні програми орієнтовані на формування конкретних професійних компетентностей, забезпечення готовності до практичної діяльності та відповідності вимогам регуляторних органів (Boon & Webb, 2010).

Практична підготовка майбутніх юристів у Великій Британії характеризується високим рівнем професіоналізації та орієнтацією на стандарти юридичної професії, що визначаються провідними регуляторними інституціями: Solicitors Regulation Authority (SRA) (Solicitors Regulation Authority, 2023) та Bar Standards Board (BSB) (Bar Standards Board, 2023). Особливу увагу університети приділяють формуванню компетентностей, необхідних для успішного складання кваліфікаційних іспитів Solicitors Qualifying Examination (SQE) та Bar Training Course, а також для подальшої діяльності в юридичній сфері.

Однією з ключових рис британської моделі є компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців. Навчальні програми зорієнтовані на розвиток практичних умінь: юридичного письма (legal writing), підготовки юридичних документів (legal drafting), адвокатських навичок (advocacy skills), ведення переговорів, здійснення медіації та застосування альтернативних методів вирішення спорів. Велика увага приділяється формуванню навичок юридичного аналізу, інтерпретації норм прецедентного права та прийняттю етично виважених професійних рішень (Grimes, 2000; Grimes, 2020).

Практична складова юридичної освіти у Великій Британії є цілісно інтегрованою у зміст магістерських програм підготовки юристів (Master of Laws, LLM), які характеризуються високим рівнем професіоналізації та чіткою орієнтацією на актуальні вимоги правничої професії. Аналіз змісту таких програм, як LLM in Legal

Practice та LLM in Commercial Law (King's College London) (King's College London, 2025a), LLM in International Business Law (University of Manchester), LLM in Human Rights Law (University of Nottingham) (University of Nottingham, 2025), а також LLM in Professional Legal Practice (University of Law), дає змогу окреслити низку характерних особливостей організації практичної підготовки здобувачів (University of Law, 2025).

Однією з важливих особливостей є цільова спрямованість програм на формування професійних компетентностей, які відповідають вимогам екзаменаційних стандартів Solicitors Qualifying Examination (SQE) та Bar Training Course. Наприклад, програма *LLM in Legal Practice* Університету права ґрунтується на поєднанні навчальних модулів із практико-орієнтованими тренінгами, що охоплюють юридичне письмо, складання процесуальних документів, ведення клієнтських інтерв'ю, підготовку правових висновків та моделювання судових засідань (University of Law, 2025). Студенти опановують юридичні навички у форматі «real-world tasks», які максимально наближені до реальної практики соліситорів.

Програми, орієнтовані на комерційне право, зокрема LLM in Commercial Law King's College London та LLM in International Business Law University of Manchester, поєднують ґрунтовне вивчення нормативно-правових механізмів регулювання бізнесу з розвитком практичних навичок укладання контрактів, аналізу корпоративних справ, проведення юридичного аудиту, підготовки правових позицій для міжнародних арбітражних спорів (King's College London, 2025a). Важливим елементом підготовки є робота з реальними кейсами провідних юридичних фірм (Freshfields, Clifford Chance), участь у воркшопах, які проводять юристи-практики, та виконання практичних завдань, заснованих на ситуаційних моделях міжнародних бізнес-конфліктів.

У програмах гуманітарно-правового спрямування, таких як LLM in Human Rights Law (Ноттінгемський університет), практична підготовка має особливо виражений професійно орієнтований характер. Це зумовлено специфікою галузі прав людини, яка потребує не лише ґрунтовних теоретичних знань, а й здатності працювати з реальними кейсами, міжнародними нормативними документами та механізмами захисту (University of Nottingham, 2025). По-перше, включення студентів до діяльності міждисциплінарних дослідницьких центрів та правозахисних клінік забезпечує занурення у реальне правозастосування. У таких центрах здобувачі виконують завдання, що імітують або частково відтворюють роботу правозахисних консультантів, аналітиків і юристів-практиків. Це сприяє формуванню навичок юридичного аналізу у складних соціально-політичних контекстах. По-друге, робота з міжнародними матеріалами ООН, Ради Європи та ЄСПЛ, а також аналіз стратегічних судових справ дають можливість опанувати сучасні стандарти прав людини та реальні механізми їх застосування. Вивчення практики міжнародних судових інституцій формує здатність працювати з прецедентним правом і виробляти аргументацію, релевантну міжнародним правовим нормам. По-третє, підготовка доповідей і подань у форматі міжнародних захисних процедур (shadow reports) розвиває уміння юридичного письма, особливо в жанрах, наближених до реальних документів, які подають правозахисні організації та держави. Це забезпечує формування практичних компетентностей, необхідних для участі у міжнародних моніторингових процесах. По-четверте, залучення студентів до реальних правозахисних проєктів у партнерстві з неурядовими організаціями сприяє формуванню професійної відповідальності, розумінню етичних аспектів правозахисної діяльності та набуттю досвіду командної співпраці.

Таким чином, практична підготовка в програмах гуманітарно-правового спрямування ґрунтується на поєднанні теорії, реальної правозахисної практики та міждисциплінарного підходу, що формує у студентів комплекс компетентностей, необхідних для ефективної діяльності у сфері захисту прав людини на національному та міжнародному рівнях.

Помітною рисою магістерських програм Великої Британії є розвинена система юридичних клінік, що забезпечує індивідуально орієнтовану та практико-орієнтовану підготовку майбутніх юристів. Юридичні клініки при університетах функціонують як навчально-практичні центри, у яких здобувачі під керівництвом досвідчених адвокатів і практикуючих юристів долучаються до надання безоплатної правової допомоги («pro bono»), підготовки правових висновків, аналізу матеріалів справ, складання процесуальних документів. Університети створюють можливості для залучення магістрантів до роботи спеціалізованих клінік – з сімейного права, міграційного права, кримінальної юстиції, прав людини, фінансового права тощо. У межах такої діяльності студенти здійснюють первинні консультації клієнтів, готують необхідні документи, проводять правовий аналіз звернень, а також беруть участь у підготовці матеріалів для судових або трибунальних слухань. Подібний формат практичної підготовки сприяє формуванню професійної ідентичності здобувачів, розвитку їхньої автономності, відповідальності та етичної культури, що узгоджується з висновками Jones, McFaul і Ryan (2017) та Thanaraj (2016).

Характерною ознакою британських магістерських програм є також активна співпраця з юридичною індустрією, що реалізується через професійні тренінги, «guest lectures» від партнерів провідних юридичних фірм, участь студентів у moot competitions, галузевих форумах та кар'єрних заходах. Значна частина університетів пропонує студентам можливість проходження стажування («placement opportunities») або виконання практико-орієнтованого дослідницького проекту («legal practice project») як альтернативи традиційній дисертації. Така організація навчання забезпечує тісний зв'язок між академічною підготовкою та реальними вимогами юридичної практики, підвищуючи конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Університети Великої Британії активно інтегрують у структуру магістерських програм універсальні юридичні стажування, які слугують зв'язувальною ланкою між академічною підготовкою та професійною практикою. Формати таких стажувань варіюються залежно від програми й університету, проте їх об'єднує виразна практико-орієнтованість та залучення студентів до реальної роботи правничих інституцій (Hood, 2025; Hood & Simmonds, 2022).

Основні види стажувань у магістерських програмах юридичного спрямування охоплюють кілька форматів, що різняться тривалістю, інституційними умовами та рівнем занурення у професійну діяльність:

- Тривалі стажування (3–12 місяців) (Placement Year / Long-term Legal Internship) – поширені в Університеті права, Манчестерському університеті, університеті Королеви Марії в Лондоні (Queen Mary University of London). Передбачають повноцінне залучення студентів до роботи юридичних фірм, консалтингових компаній, міжнародних організацій або внутрішніх юридичних департаментів корпорацій. Такий формат дозволяє отримати системний досвід практичної діяльності у реальному професійному середовищі.

- Короткострокові стажування (2–8 тижнів) (Short-term Legal Placements) – організовуються в юридичних центрах, судах, юридичних клініках і є доступними для

студентів програм LLM in Legal Practice та LLM in Professional Legal Practice. У межах таких стажувань здобувачі виконують завдання з підготовки процесуальних та аналітичних документів, аналізу справ, беруть участь у попередніх судових слуханнях або інтерв'юванні клієнтів.

- Літні програми стажування у юридичних фірмах «Vacation Schemes» – одна з найпоширеніших форм стажувань у провідних юридичних фірмах Великої Британії (Clifford Chance, Allen & Overy, Linklaters, Freshfields). Хоча вони традиційно орієнтовані на студентів бакалаврату, магістранти також широко залучаються до цього формату. «Vacation schemes» тривають 2–4 тижні й характеризуються високою інтенсивністю практичної роботи, що охоплює участь у міні-проектах, підготовку юридичних документів і спостереження (shadowing) за практикуючими юристами.

- Стажування у дослідницьких центрах при університетах (Research Internships) – зокрема у сферах прав людини, міжнародного права, кримінальної юстиції. Наприклад, студенти LLM in Human Rights Law Університету Ноттінгема проходять стажування в Human Rights Law Centre, де долучаються до підготовки аналітичних доповідей, дослідницьких матеріалів і «shadow reports» для структур ООН.

Типові практичні завдання в межах стажування охоплюють підготовку процесуальних документів (позовних заяв, меморандумів, клопотань), аналіз нормативно-правових актів та релевантних судових прецедентів, складання розгорнутих юридичних висновків, участь у переговорах і комунікації з клієнтами, супровід судових проваджень, опрацювання корпоративних і комерційних контрактів. Виконання таких завдань забезпечує занурення студентів у професійне середовище та дає змогу формувати й удосконалювати ключові професійні компетентності в умовах, максимально наближених до реальної юридичної діяльності. Британські університети вибудовують структуровані й системні моделі співпраці з юридичними компаніями, що сприяє змістовному наповненню магістерських програм.

Багато провідних юридичних факультетів Великої Британії мають дорадчі органи – Industry Advisory Boards (галузеві консультативні ради), до складу яких входять партнери провідних юридичних фірм. Наприклад, King's College London співпрацює з Clifford Chance, Hogan Lovells та Linklaters; University of Manchester – з DLA Piper і Eversheds Sutherland; Queen Mary University of London – з Allen & Overy та Baker McKenzie. Основна функція таких рад полягає у наданні рекомендацій щодо оновлення навчальних планів, визначенні переліку професійних компетентностей, необхідних юристам, а також ініціюванні нових практичних модулів і проєктів.

Крім того, юридичні фірми часто виступають співрозробниками окремих навчальних модулів. Наприклад, *Clifford Chance* бере участь у створенні курсів із міжнародного арбітражу; *Freshfields* підтримує курси з антімонопольного та корпоративного права; *Baker McKenzie* залучена до модулів з міжнародного податкового права. Такий підхід дозволяє забезпечити актуалізацію змісту навчальних програм відповідно до сучасних вимог ринку юридичних послуг.

Однією з найвиразніших ознак практичної спрямованості британських магістерських правових програм є систематичне залучення практиків до безпосереднього навчання студентів через «guest lectures» (гостьові лекції). Лекції проводять партнери юридичних фірм, соліситори, адвокати та штатні юристи провідних організацій, таких як Clifford Chance, Linklaters, Allen & Overy, Freshfields Bruckhaus Deringer, DLA Piper, Slaughter and May, Baker McKenzie, PwC Legal та Deloitte Legal (для програм з бізнес- і податкового права). Тематика лекцій охоплює широкий спектр

актуальних проблем підготовки магістрів права: сучасні тенденції комерційного права, корпоративна відповідальність, міжнародний арбітраж, фінансові ринки та FinTech, право ЄС і зміни, пов'язані з Brexit, а також юридичну практику у сфері прав людини. Практики також проводять інтенсивні практичні воркшопи (skills workshops), що включають тренінги з укладання контрактів (contract drafting workshops), моделювання переговорів (negotiation simulations), підготовки процесуальних документів та розвитку адвокатських навичок (advocacy skills clinics). Крім того, університети, зокрема Королівський коледж Лондона та університетський коледж Лондона (University College London (UCL)), активно впроваджують багатоденні майстеркласи (multi-day workshops), які проводять практикуючі юристи та адвокати, що дозволяє студентам інтегрувати теоретичні знання з реальними навичками професійної діяльності (King's College London, 2025a; University College London, 2025).

У магістерських програмах британських університетів студенти отримують менторів – юристів із провідних фірм, які допомагають майбутнім юристам розробити кар'єрну стратегію, удосконалити професійні навички, підготувати портфоліо для працевлаштування. Особливо відомі у цьому напрямі програми King's Legal Clinic (King's College London, 2025b) та Manchester Law School Mentoring Programme (Manchester Metropolitan University, 2025). Манчестерська школа права пропонує різні програми наставництва, зокрема, завдяки партнерству з такими фірмами, як DWF, що забезпечує зв'язок студентів магістрів з практикуючими юристами для отримання консультацій щодо кар'єри, допомоги з резюме та розуміння комерційного права.

Магістерські програми права характеризуються високою варіативністю, інноваційністю та адаптованістю до професійних інтересів студентів. Вони створюють умови для формування глибоких спеціалізованих знань, практичних навичок і компетентностей, необхідних для ефективної діяльності юристів у міжнародному, комерційному, технологічному та гуманітарному правовому середовищі. У поєднанні з розвиненою системою клінічної та практичної підготовки такі програми забезпечують комплексний характер професійного становлення майбутніх фахівців правничої сфери.

Проведений аналіз засвідчив, що університети Великої Британії розглядають практичну підготовку як один із ключових та ефективних механізмів формування професійної компетентності магістрантів. Заклади вищої освіти розробляють і впроваджують різні моделі практичної підготовки, які відрізняються тривалістю, організаційними формами, ступенем інтегрованості в навчальні програми та потенціалом сприяння подальшому працевлаштуванню. Використання практико-орієнтованих форм навчання підвищує відповідність юридичної освіти сучасним суспільним та професійним запитам, забезпечує реалізацію студентоцентрованого підходу, розвиток здатності до незалежних суджень і аналітичного мислення. Крім того, практика створює додаткові можливості для встановлення професійних і міжособистісних контактів, посилення громадянської активності студентів та підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Узагальнюючи вище зазначене, можемо зробити висновок, що професійне становлення майбутніх юристів у Великій Британії – це цілісний, послідовний, поетапний неперервний процес. Професійна підготовка майбутніх юристів базована на принципі наскрізної та послідовної інтеграції знань, що забезпечує поступове розширення фахового світогляду, аналітичного мислення та набуття практичного досвіду, необхідних для успішного працевлаштування та професійної діяльності.

Практична спрямованість магістерських програм права у Великій Британії реалізується через комплексну систему інтеграції теоретичної підготовки з безпосередньою професійною діяльністю. До ключових елементів належать юридичні клініки, стажування різної тривалості (placement years, short-term placements, vacation schemes), участь у дослідницьких центрах, guest lectures та практичні воркшопи. Юридичні клініки забезпечують індивідуально орієнтовану практичну підготовку, де студенти під керівництвом досвідчених юристів надають безоплатну правову допомогу, аналізують справи клієнтів, готують процесуальні документи та беруть участь у слуханнях. Стажування у юридичних фірмах, судах та дослідницьких центрах дозволяють здобувати професійні компетентності в реальних умовах практики, виконуючи завдання з аналізу нормативної бази, підготовки позовних заяв, участі в переговорах і роботі з клієнтами. Guest lectures та багатоденні майстеркласи від партнерів провідних фірм, адвокатів і соліситорів поєднують теоретичну підготовку з практичними навичками, охоплюючи такі теми, як комерційне право, міжнародний арбітраж, корпоративна відповідальність, фінансові ринки, право ЄС і захист прав людини. Додатково, співпраця університетів із галузевими консультативними радами та юридичними фірмами забезпечує актуалізацію навчальних планів, впровадження практичних модулів та проєктів, що відповідають сучасним вимогам ринку юридичних послуг. Така інтеграція теорії та практики сприяє формуванню професійної ідентичності студентів, розвитку автономності, відповідальності та етичної культури майбутніх правників.

Практична підготовка майбутніх юристів у Великій Британії вирізняється системністю, високим ступенем інтеграції теорії та практики, широким застосуванням інноваційних освітніх технологій та тісною співпрацею навчальних закладів із професійною юридичною спільнотою. Така модель забезпечує формування у випускників комплексу компетентностей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків, успішного складання кваліфікаційних іспитів та подальшої діяльності в умовах сучасної правової системи Великої Британії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Abel R. (1988). *The Legal Profession I England and Wales*. Oxford, UK: Blackwell.
2. Bar Standards Board. (2023). *Bar Standards Board*. <https://www.barstandardsboard.org.uk/>
3. Boon A., & Webb J. (2010). The legal professions as stakeholders in the Academy in England and Wales. In *Stakeholders in the Law School* (pp.65-95). Oxford, UK: Hart Publishing.
4. Bradney, A. (1988). Reforming the academic stage of legal education. *Law Society Gazette*, 85, 13.
5. Grimes, R. (2000). Learning law by doing law in the UK. *International Journal of Clinical Legal Education*, 1, 54–57.
6. Grimes, R. (2020). Experiential learning and legal education: The role of the clinic in UK law schools. In *Key directions in legal education* (p. 236). Routledge.
7. Hood, C. (2025). Law firms as learning environments: Are higher apprenticeships in law an emerging face of clinical legal education in England? *International Journal of Clinical Legal Education*, 32(2).

8. Hood, C., & Simmonds, C. (2022). The solicitor apprenticeship. *The Law Teacher*, 56(3), 420–426.
9. Jones, E., McFaul, H., & Ryan, F. (2017). Clinical legal education in the United Kingdom: Origins, growth and the technological innovations and challenges of its future. *German Journal of Legal Education*, 4, 107–136.
10. King's College London. (2025a). *LLM programme handbook*. <https://www.kcl.ac.uk>
11. King's College London. (2025b). *King's Legal Clinic*. <https://www.kcl.ac.uk/legal-clinic/index>
12. Lonbay, J. (2010). The role of practice in legal education in England and Wales. *SSRN*. <https://ssrn.com/abstract=1589304>
13. Manchester Metropolitan University. (2025). *Law mentoring programme 25/26*. <https://manmetmls.wordpress.com/2025/10/13/law-mentoring-programmes-25-26/>
14. Solicitors Regulation Authority. (2023). *Solicitors Regulation Authority*. <http://www.sra.org.uk/home/home.page>
15. Thanaraj, A. (2016). Understanding how a law clinic can contribute towards students' development of professional responsibility. *International Journal of Clinical Legal Education*, 23(4), 89–135.
16. University College London. (2025). *LLM in Intellectual Property Law*. <https://www.ucl.ac.uk>
17. University of Law. (2025). *LLM Legal Practice*. <https://www.law.ac.uk/study/postgraduate/law/llm-sqe-1-and-2/>
18. University of Nottingham. (2025). *LLM Human Rights Law*. <https://www.nottingham.ac.uk>